

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา และการใช้ภาษา ม. ๕

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ. ดร.นวพร คำเมือง ศศ.บ., กศ.ม., ศศ.ด.

ผู้ตรวจ

ดร.ประสรวงศ์ ตันติเสนาะ ศศ.บ., ศษ.บ., ศศ.ม., ปร.ด.

ผศ.ปัทมา ดำประสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม.

นายอรรถ ดิษฐ์สุด ศศ.บ., ศศ.ม.

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ ศศ.บ.

บริษัท ต้นแบบพัฒนา จำกัด

เลขที่ ๑๘ ซอยวัฒนาสุขนิเวศน์

แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

e-mail: tonbabpatana@gmail.com โทร. ๐๙ ๓๓๘๕ ๑๒๓๖

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา และการใช้ภาษา ม. ๕

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

ผศ. ดร.นวพร คำเมือง

ผู้ตรวจ

ดร.ประเสริฐ ตันติเสนาะ

ผศ.ปัทมา ดำประสิทธิ์

นายอรรถ ดีที่สุด

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7823-9

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียน และครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด พัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

ในการจัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้คณะผู้จัดทำได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร

การเสนอเนื้อหา กิจกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียน เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมบนพื้นฐานของการบูรณาการ ความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่เสริมสร้างความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร อันจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ได้ออกแบบให้มือนักเรียนประกอบ ดังนี้

๑. ตัวชี้วัดช่วงชั้น

เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามช่วงชั้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียนตามหนังสือที่ สพฐ. ประกาศ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง โดยตัวชี้วัดระหว่างทางใช้ตัวอักษรสีดำ ตัวชี้วัดปลายทางใช้ตัวอักษรตัวหนาสีฟ้า

๒. สารการเรียนรู้

นำเสนอขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้

๓. ประโยชน์จากการเรียนรู้

นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔. ขวนคิด ขวนตอบ

เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

๕. เนื้อหา

แบ่งเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ตรงตามตัวชี้วัดช่วงชั้น มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพ แผนภูมิ และแผนภาพความคิด นอกจากนี้ยังประกอบด้วยส่วนสำคัญอื่น ๆ ดังนี้

๕.๑ คำสำคัญ ระบุคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาซึ่งพิมพ์ด้วยสีฟ้า คำสำคัญนี้จะพิมพ์ด้วยสีฟ้าเฉพาะคำที่ปรากฏในเนื้อหา ไม่เน้นคำที่เป็นหัวข้อ

๕.๒ เรื่องน่ารู้/เกร็ดความรู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาในหน่วยการเรียนรู้นั้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ

๕.๓ แหล่งสืบค้นความรู้/แหล่งสืบค้นข้อมูล เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

๕.๔ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละตอนหรือหัวข้อเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๖. บทสรุป

เป็นการสรุปไว้เป็นผังมโนทัศน์ (Concept Map) เพื่อทบทวนความรู้ หรือการเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว

๗. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่งเสริมทักษะการคิด และสร้างองค์ความรู้แล้วประยุกต์ใช้ความรู้

๘. โครงงาน

เป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทางการปฏิบัติโครงงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดช่วงชั้นของหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งมีในหน่วยการเรียนรู้สุดท้าย

๙. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ทักษะในการประยุกต์ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๐. คำถามทบทวน

เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๑. ท้ายเล่ม

ประกอบด้วยอภิธานศัพท์และบรรณานุกรม

๑๑.๑ อภิธานศัพท์ เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาอธิบายความหมาย และนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษรเพื่อสะดวกในการค้นคว้า

๑๑.๒ บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ ที่ใช้ค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเขียน

สารบัญ

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๑

การเลือกใช้คำและกลุ่มคำในการสื่อสาร ๑

๑. การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนในการสื่อสาร ๒

๒. การใช้สำนวน..... ๓

๓. การใช้ภาษากับความคิด..... ๖

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๒

การใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยค..... ๑๔

๑. คำ ๑๔

๒. กลุ่มคำและวลี..... ๑๔

๓. ประโยค ๑๖

๔. การเพิ่มคำ ๒๖

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๓

อิทธิพลของภาษาไทยถิ่นและภาษาต่างประเทศ ๓๔

๑. อิทธิพลของภาษาไทยถิ่นในภาษาไทย ๓๖

๒. อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ๔๓

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๔

วัฒนธรรมกับภาษา ๔๓

๑. วัฒนธรรมกับภาษา..... ๔๔

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับภาษา ๔๙

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๕

การแต่งบทร้อยกรอง ๖๖

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับร้อย ๖๗

๒. การแต่งร้อย..... ๖๗

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๖

การพัฒนาทักษะการฟังและการดู ๗๒

๑. หลักการฟังและการดูอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ ๗๓

๒. การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์จากการฟังและการดู..... ๗๔

๓. การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ ๗๘

๔. มารยาทในการฟังและการดู..... ๘๓

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๗

การพูดให้สัมฤทธิ์ผล.....๘๖

๑. ความหมายและความสำคัญของการพูด ๘๗
๒. จุดมุ่งหมายของการพูด ๘๗
๓. ขั้นตอนในการเตรียมการพูด..... ๘๘
๔. การพูดในโอกาสต่าง ๆ..... ๙๐
๕. คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร..... ๙๗

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๘

การพัฒนาทักษะการอ่าน ๑๐๕

๑. การพัฒนาการอ่าน..... ๑๐๖
๒. มารยาทในการอ่าน..... ๑๑๔
๓. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ๑๑๔
๔. การอ่านแสดงความคิดเห็นและประเมินค่า ๑๑๖
๕. การเลือกอ่านหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๑๒๕

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๙

การพัฒนาทักษะการเขียน ๑๓๖

๑. กระบวนการคิดและกระบวนการเขียนที่มีประสิทธิภาพ ๑๓๗
๒. การใช้ภาษาในการเขียน ๑๓๙
๓. การจัดลำดับความคิดในการเขียน..... ๑๔๒
๔. การเรียบเรียงงานเขียนจากการอ้างอิง ๑๔๒
๕. มารยาทในการเขียน ๑๔๖
๖. การเขียนในโอกาสต่าง ๆ..... ๑๔๗
๗. การประเมินค่างานเขียน ๑๗๔

อภิธานศัพท์ ๑๘๑

บรรณานุกรม..... ๑๘๔

การเลือกใช้คำ และกลุ่มคำ ในการสื่อสาร



สาระการเรียนรู้

๑. การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน
ในการสื่อสาร
๒. การใช้สำนวน
๓. การใช้ภาษากับความคิด



ตัวชี้วัดช่วงชั้น

ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคตรงตามวัตถุประสงค์ ท ๔.๑ (ม. ๔-๖/๒)



ประโยชน์จากการเรียนรู้

๑. เลือกใช้คำและสำนวนในการสื่อสารเหมาะสมกับ
สถานการณ์ ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการสื่อสาร
๒. ใช้ภาษาแสดงความคิดได้อย่างมีเหตุผล



ชวนคิด ชวนตอบ

๑. หากเราใช้คำและสำนวนไม่ถูกต้องตามความหมาย
จะมีผลต่อการสื่อสารอย่างไร
๒. ภาษาช่วยพัฒนาความคิดได้อย่างไรบ้าง

การสื่อสารกันในชีวิตประจำวันมีผู้ใช้คำและสำนวนแตกต่างกันไปจากเดิม ผู้รับสารอาจแปลเจตนาของผู้ส่งสารผิด ทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ การเลือกใช้คำและสำนวนในการสื่อสารให้ถูกต้องจะทำให้การสื่อสารสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารได้ดียิ่งขึ้น

๑. การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนในการสื่อสาร

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่เรารับสารและส่งสารด้วยการพูดและการเขียน จึงควรใช้ **ภาษาพูด** และ **ภาษาเขียน** ในการสื่อสารให้ถูกต้อง เพื่อให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ภาษาพูด

เป็นภาษาที่ใช้สนทนาในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การใช้ถ้อยคำสำนวนไม่เคร่งครัด มีความเป็นกันเอง อาจใช้คำสแลงหรือคำภาษาถิ่นปะปนด้วย ภาษาพูดมักใช้เป็นบทสนทนาในเรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร

ตัวอย่าง

นิต : ไปซื้อของที่ห้างเป็นเพื่อนฉัน
หน้อยสิ

หน้อย : ไปเองเถอะ อากาศร้อนอย่างนี้
ขอนอนตากแอร์อยู่บ้านดีกว่า

ภาษาเขียน

เป็นภาษาที่ใช้ตัวอักษรแทนคำพูด เครื่องครัดในการใช้ภาษาและต้องระมัดระวัง การลำดับข้อความมากกว่าภาษาพูด ควรใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา ภาษาเขียนใช้ในการสื่อสารที่ค่อนข้างเป็นทางการ เช่น จดหมาย ประกาศ บทความ

ตัวอย่าง

สุนทรภู่เกิดในรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อวันจันทร์ เดือน ๘ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีมะเมีย จุลศักราช ๑๑๔๘ เวลา ๒ โมง (ตรงกับวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๒๙) ณ บริเวณด้านทิศเหนือของพระราชวังหลัง (ซึ่งเป็นบริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อยในปัจจุบัน)



กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- สังเกตการใช้ภาษาพูดจากกลุ่มเพื่อน คนในครอบครัว การสนทนาทางสื่อออนไลน์ และสังเกตการใช้ภาษาเขียนจากข่าว บทความจากหนังสือหรือสื่อออนไลน์ แล้วร่วมกันสรุปลักษณะของภาษาพูดและภาษาเขียนของคนในสังคมปัจจุบัน นำข้อมูลที่ได้มาร่วมแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมของการใช้ภาษาและเสนอแนะแนวทางแก้ไข
- ยกตัวอย่างข้อความที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างละ ๒ ตัวอย่าง แล้วอธิบายว่าเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน เพราะเหตุใด

๒. การใช้สำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงไว้ตายตัว สลับที่หรือตัดทอนไม่ได้ อาจมีความหมายไม่ตรงตามตัว เป็นความหมายเชิงอุปมาหรือความหมายนัยประหวัด แต่เป็นที่เข้าใจกันแพร่หลาย สำนวนมีความหมายครอบคลุมถึงภาษิต สุภาษิต และคำพังเพย

สำนวนสามารถพิจารณาถึงจำนวนคำ กลุ่มคำ หรือประโยค และการส่งสัมผัสได้ดังนี้

๑

สำนวนที่มีเสียงสัมผัส

เรียง ๔ คำ เช่น ข้าวยากหมากแพง ปีกกล้าขาแข็ง

เรียง ๖ คำ เช่น ตัดไม้ตาย ขายไม้ขาด หวานเป็นลม ขมเป็นยา

เรียง ๘ คำ เช่น คนในอยากออก คนนอกอยากเข้า เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

เรียง ๑๐ คำ เช่น น้ำมาปลาकिनมด น้ำลดมดกินปลา พุดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง

เรียง ๑๒ คำ เช่น กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจม ปลุกเรื่อนตามใจผู้อยู่
ผูกอยู่ตามใจผู้นอน

๒

สำนวนที่ไม่มีเสียงสัมผัส

เรียง ๒ คำ เช่น แกะดำ ควาบาตร

เรียง ๓ คำ เช่น ขมิ้นกับปูน ดาบสองคม

เรียง ๔ คำ เช่น กินปูนร้อนท้อง ดินพอกหางหมู

เรียง ๕ คำ เช่น ปลาหมอตายเพราะปาก สอนลูกให้เป็นโจร

เรียง ๖ คำ เช่น โคนก่ชอบกินหญ้าอ่อน ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น

เรียง ๗ คำ เช่น กว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้ นกน้อยทำรังแต่พอตัว

เรียง ๘ คำ เช่น เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม ชื่นกเป็นนก ชี้ไม่เป็นไม้



แหล่งสืบค้นความรู้

นักเรียนสามารถสืบค้นความหมายสำนวนไทยได้จากหนังสือ สำนวนไทย ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สำนวนไทยทั้งที่มีเสียงสัมผัสและไม่มีเสียงสัมผัส มีความไพเราะรื่นหู คมคาย จับใจ กะทัดรัด ความในแต่ละวรรคมักมีน้ำหนักถ่วงดุลกัน มีความหมายลึกซึ้ง บางสำนวนเป็นคติสอนใจ

๑. การใช้สำนวนไทยให้มีประสิทธิผล

การใช้สำนวนไทยให้มีประสิทธิผล จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์ เช่น

คงเส้นคงวา	ความหมาย รักษาและปฏิบัติตามแบบแผนได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ตัวอย่าง พี่สาวแต่งงานกับผู้ชายคนนี้เพราะเขาเป็นคนคงเส้นคงวา
กระตือรือร้น	ความหมาย แสดงอาการดีใจจนออกนอกหน้า ตัวอย่าง เด็ก ๆ พวกนี้คึกคักอย่างกับกระตือรือร้นเชียวนะ
ก้างขวางคอ	ความหมาย เข้าไปยุ่งหรือแทรกแซงในเรื่องของผู้อื่น ตัวอย่าง เราอย่าไปเป็นก้างขวางคอสองคนนั้นเลย ปล่อยให้เขาคุยกันตามสบายดีกว่า
ขมื่นกับปูน	ความหมาย ขัดแย้งหรือทะเลาะกันเมื่อเข้าใกล้กัน ตัวอย่าง เด็ก ๒ คนนี้มีเรื่องทะเลาะกันไม่ได้หยุด เป็นขมื่นกับปูนทีเดียว

๒. การใช้สำนวนเปรียบเทียบ

สำนวนเปรียบเทียบ คือ ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามรูปคำ มีลักษณะเฉพาะตัว ความหมายมีนัยแฝงอยู่ หรือมีความหมายเพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นถ้อยคำที่ไม่ยาวมาก มีความคมคาย ลึกซึ้ง กินใจ ต้องอาศัยการตีความ เช่น ปลาชิวปลาสร้อย หมายถึง ผู้ที่ไม่มีความสำคัญ มีบทบาทน้อย หรือทำประโยชน์ให้ได้ไม่มากนัก

การใช้สำนวนเปรียบเทียบ จะนำมาใช้เมื่อต้องการจะสื่อสารข้อความบางประการให้มีประสิทธิผล เข้าใจชัดเจน ภาษาสละสลวยขึ้น และช่วยให้การสื่อสารมีอรรถรสมากขึ้น



เรื่องน่ารู้

คำพังเพย เป็นคำที่กล่าวขึ้นเพื่อให้ตีความหมายเข้ากับเรื่อง มีความหมายทำนอง ตีชม เปรียบเทียบ และให้ข้อคิดในการปฏิบัติ เช่น คางคกขึ้นวอ กระต่ายตื่นตูม

ตัวอย่าง จำนวน

จำนวน	ความหมายและตัวอย่างประโยค
แก้วสารพัดนึก	แก้ววิเศษที่ช่วยบันดาลให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของได้สิ่งที่ตนปรารถนา ตัวอย่าง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชิ้นนี้ทำได้ทุกอย่างยังกับแก้วสารพัดนึก
เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	เก็บเล็กผสมน้อย เริ่มทำจากส่วนเล็กส่วนน้อยจนเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา ตัวอย่าง เขาเริ่มจากเป็นลูกจ้างแล้วเก็บเบี้ยใต้ถุนร้านมาเรื่อย ๆ จนได้เป็นเจ้าของกิจการ
ข้าวแดงแกงร้อน	บุญคุณ รู้จักบุญคุณของบุคคลที่เคยอุปการะ ตัวอย่าง ผมนึกถึงข้าวแดงแกงร้อนที่คุณลุงเคยช่วยเหลือ ผมจึงกลับมาตอบแทนในยามที่คุณลุงไม่เหลือใคร
เขavnนม	เล็ก หยด จำนวนมาจากกีฬาชกมวย ตัวอย่าง หลังจากอายุมากขึ้นสมชายก็เขavnนมแล้วหันมาเอาดีด้านการแสดงแทน
คมในฝัก	มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด แต่ซ่อนความฉลาดนั้นไว้ ยังไม่แสดงออกมา เมื่อยังไม่ถึงเวลาอันสมควร ตัวอย่าง อนุพงษ์เป็นคนไม่ค่อยพูด แต่พอหัวหน้าให้นำเสนองานเขาทำออกมาได้ดีทีเดียว คมในฝักจริง ๆ คนนี้
ฉ้องปากแตก	คนปากเสีย เก็บความลับไม่อยู่ ตัวอย่าง เธออย่าไปพูดอะไรให้ยุพาฟังนะ เพราะหล่อนเหมือนฉ้องปากแตก
จุงจุมุก	ถูกใครชักจูงหรือสั่งให้ทำอะไรก็ตามเขาไปโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ตัวอย่าง เธอต้องรู้จักแยกแยะผิดถูก อย่าให้ใครมาจุงจุมุกได้ง่าย ๆ
ชักแม่น้ำทั้งห้า	พูดจาอ้อมค้อมอยู่เป็นเวลานาน กว่าจะวกเข้ามาถึงจุดหมายของเรื่อง ตัวอย่าง เขาชักแม่น้ำทั้งห้ามาพูดกับเธอเพื่อจะขอคืนดี
น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย	ผู้ที่ตรงไปตรงมา แม้จะอะอะตืดตังแต่ไม่มีพิษภัย ดีกว่าคนที่พูดจาดี ให้หลงเชื่อจนตายใจ แล้วมาทำอันตรายในภายหลัง ตัวอย่าง สຸรพงศ์ถึงเขาจะพูดจาโผงผางไปบ้างแต่ก็เป็นหัวหน้าที่ดีคอยสอน งานลูกน้องตลอด เหมือนน้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย นั่นแหละ
มะนาวไม่มีน้ำ	พูดอย่างกระด้าง ไม่มีเยื่อใย ตัวอย่าง เด็กใหม่คนนั้นพูดจาห้วน ๆ ไม่มีทางเลี้ยงกับรุ่นพี่แบบ มะนาวไม่มีน้ำ



กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มค้นหาสำนวนที่มีลักษณะต่อไปนี้
 - กลุ่มที่ ๑ สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ ที่มีเสียงสัมผัสคู่กลาง
 - กลุ่มที่ ๒ สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ ที่มีเสียงซ้ำในคู่
 - กลุ่มที่ ๓ สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ ที่ไม่มีเสียงสัมผัส
๒. หาสำนวนและความหมายที่มีลักษณะต่อไปนี้ ๓-๔ สำนวน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน
 - ๑) สำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์ เช่น เอาเนื้อหนูไปปะเนื้อช้าง
 - ๒) สำนวนที่เกี่ยวกับพืช เช่น มะพร้าวตีนดก
 - ๓) สำนวนที่มาจากวรรณคดี เช่น ครุฑปีไม่กินกัน
๓. นำสำนวนในข้อ ๑ มาแต่งเป็นเรื่องราว เช่น เรื่องสั้น เรื่องความ นิทาน บทละคร ตามความสนใจของนักเรียน แล้วนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ของโรงเรียน

๓. การใช้ภาษากับความคิด

การใช้ภาษากับ**ความคิด**มีความเกี่ยวข้องกัน เนื่องจากการถ่ายทอดความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ ต้องใช้ภาษาเป็นสื่อในการนำเสนอ ซึ่งการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาจะต้องจัดระเบียบความคิดให้เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน ลำดับขั้นตอน และมีความสมเหตุสมผล จึงจะทำให้ความคิดที่แสดงออกมาเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

๓.๑ ความหมายของการคิดและความคิด

คิด เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ มีความหมายใกล้เคียงกับ *ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาดคะเน มุ่ง จงใจ ตั้งใจ* เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจโดยเฉพาะ

การคิด หมายถึง กระบวนการทำงานของจิตใจมนุษย์ในขณะที่ยพยายามหาคำตอบหรือทางออกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลที่เกิดจากกระบวนการคิด เรียกว่า **ความคิด** กล่าวอีกนัยหนึ่งความคิดคือผลของกระบวนการคิด

คนเรามักคิดเรื่องต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่ยังเป็นเด็กก็คิดที่จะเล่นสนุก คิดที่จะรู้หรือเห็นสิ่งต่าง ๆ ในการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนคิดหาคำตอบหรือคิดจะทำตามที่ครูกำหนดให้รู้ให้ทำ ในการประกอบอาชีพ พ่อค้าคิดหาวิธีทำการค้าให้มีกำไร ในการบริหารกิจการของประเทศ ผู้บริหารคิดกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน และคิดหาวิธีกำกับควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้



การคิดช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ
ได้มากมายมหาศาล

การคิดเป็นทักษะอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะ
เช่นเดียวกับทักษะทั่วไป กล่าวคือ สามารถพัฒนา
ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้โดยการฝึกฝนทักษะ
การคิดเป็นประจำจะทำให้สามารถคิดได้รวดเร็ว
เป็นระบบและถูกต้องยิ่งขึ้น หากไม่ชอบคิดและ
ไม่หาโอกาสคิดให้เป็นปกตินิสัย สมรรถภาพในการ
คิดก็จะเสื่อมถอย

ผู้ใดมีทักษะในการคิดสูงย่อมมีความคิดที่มีคุณภาพสูง สามารถใช้ความคิดที่มีคุณภาพจัด
อุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

๓.๒ ภาษากับการแสดงความคิดและการใช้ความคิด

ความคิดของมนุษย์เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ไม่อาจเห็นหรือจับต้องได้ แต่ความคิดอาจ
ปรากฏให้เห็นได้โดยทางอ้อม ผ่านการกระทำและคำพูดหรือพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์

คำพูดหรือภาษาเป็นการแสดงออกทางความคิดอย่างหนึ่ง ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์
เรียนรู้และพัฒนาสืบต่อกันมาเป็นลำดับ ภาษาประกอบด้วยถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นโดยอาศัยระเบียบ
และกฎเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ ซึ่งมนุษย์คิดขึ้นจนใช้แทนความจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่ตนได้
หากภาษาไม่ได้มีระเบียบและกฎเกณฑ์ในการเรียบเรียงถ้อยคำที่แน่นอนแล้ว มนุษย์คงไม่สามารถ
เรียนรู้ สืบทอด และพัฒนาภาษา อย่างในปัจจุบันนี้ได้

นอกจากมนุษย์จะใช้ภาษาเพื่อแสดงออกทางความคิดแล้ว มนุษย์ยังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ
ในการคิดด้วย เช่น การคิดโครงการอย่างหนึ่ง ขณะที่คิดเราใช้ภาษาช่วยในการคิดตลอดเวลา
อาจเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูดก่อน แล้วจึงร่างเป็นตัวหนังสือ ต่อจากนั้นทบทวนแก้ไข
โดยเฉพาะในการคิดร่วมกับผู้อื่นเราต้องคิดออกมาเป็นคำพูด เพื่อให้ผู้ร่วมคิดได้ยินและรับรู้
ความคิดของเราด้วย

แม้การใช้ภาษากับการคิดจะไม่ใช้สิ่งเดียวกัน แต่ก็เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด ถ้ามีสมรรถภาพ
ทางความคิดมากก็จะทำให้มีสมรรถภาพทางภาษาเพื่อแสดงความคิดได้มากตามไปด้วย

๓.๓ ทิศทางในการคิด

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ได้พระราชทานพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับทิศทางในการคิดไว้ว่า การคิดมีสองทาง คือ การคิดให้พัฒนา
ทำให้เกิดความเจริญดังมอย่างหนึ่ง กับความคิดให้หายนะทำให้เกิดความเสื่อมเสียอีกอย่างหนึ่ง

การคิดในทางที่ดี เจริญ พัฒนา เป็นคุณประโยชน์ กระทำได้หลายวิธี เช่น

๑. คิดช่วยเหลือกัน
๒. คิดหาทางประนีประนอมกัน
๓. คิดหาทางให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
๔. คิดหาทางป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น
๕. คิดยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี
๖. คิดหาวิธีดำรงชีวิตให้เป็นปกติสุข

หากทิศทางของความคิดเป็นไปในทางที่ดี เมื่อได้แสดงความคิดเห็นนั้นออกมาเป็นภาษาให้สังคมรับรู้ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และหากได้ปรับเปลี่ยนความคิดนั้น ๆ ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมก็จะเป็นประโยชน์สุขไพศาลซึ่งเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนาความคิด

๑. การคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างไม่มีเหตุผล

ถ้าใช้เหตุผลเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทการคิดอาจแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ

๑) การคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการคิดที่อาศัยหลักการหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องสนับสนุนอย่างเพียงพอ ไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ ไตร่ตรองให้ถ่องแท้ การคิดจะมีโอกาสผิดพลาดได้น้อย

๒) การคิดอย่างไม่มีเหตุผล เป็นการคิดที่ขาดข้อสนับสนุนที่มีเหตุผล ใช้ข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องหรือไม่หนักแน่นพอ ด่วนสรุปหรือปลงใจเชื่อทันทีทันใด ไม่พิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน การคิดจะมีโอกาสผิดพลาดได้มาก

ตัวอย่างการคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผลที่เห็นชัดคือ นิทานเรื่อง กระต่ายตื่นตูมของพระประภาสวุฒิสาร (สุน บุนนยะประการ)

ตอนที่กระต่ายได้ยินเสียงและรู้สึกถึงแรงสะเทือนจากการที่ลูกตาลตก ก็สรุปเอาว่าฟ้าถล่มโดยไม่ทันไตร่ตรองถึงหลักความจริงว่าฟ้าจะถล่มไม่ได้ เป็นการคิดอย่างปราศจากเหตุผลของกระต่ายเช่นเดียวกับสัตว์ป่าอื่น ๆ ที่พลอยหลงเชื่อตามกระต่ายทันที

แต่เมื่อพระยาราชสีห์ฟังเรื่องจากสัตว์ป่าต่าง ๆ แล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญก็ไม่เชื่อว่าฟ้าจะถล่มได้ จึงพาพวกสัตว์กลับไปดูที่ใต้ต้นตาลอีกครั้ง อาศัยข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็นประกอบกับความเข้าใจอันถูกต้องก็สามารถวินิจฉัยได้ว่าไม่ใช่ฟ้าถล่ม เสียงที่ทำให้กระต่ายและสัตว์ต่าง ๆ พากันตกใจนั้น แท้จริงเป็นเสียงลูกตาลหล่น นิทานเรื่องนี้ตรงกับกาลามสูตรที่ว่า *อย่าถือโดยเหตุนี้คนเดียว อย่าถือโดยความตื่นว่าได้ยินอย่างนั้นอย่างนี้*

๒. เปรียบเทียบการคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล

การคิดอย่างมีเหตุผล คือ การตั้งข้อสรุปโดยใช้ข้อเท็จจริงหรือหลักการที่มีน้ำหนักและถูกต้องเป็นข้อสนับสนุน

ข้อสรุปใด ๆ อาจเกิดจากการคิดอย่างมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ เช่น

๑) ข้อสรุปที่ว่า ผมตัดสินใจซื้อชุดวงตาให้แก่สภากาชาดไทย ถ้าใช้ข้อสนับสนุนว่า เพราะผมต้องการทำประโยชน์ใหญ่หลวงแก่เพื่อนมนุษย์ผู้ประสบเคราะห์กรรมตาบอด แม้ว่าผมจะสิ้นชีวิตไปแล้วก็ตาม เป็นการสรุปอย่างมีเหตุผล แต่หากใช้ว่า ผมหวังว่าต่อจากนี้ไปจนตลอดชีวิตและชาติหน้าผมจะไม่มีโรคตาชนิดใด ๆ เลย เป็นการสรุปอย่างไม่มีเหตุผล

๒) ข้อสรุปที่ว่า ฉันตัดสินใจซื้อครีมบำรุงผิวร้านนี้มาตุ๋นไว้จำนวนมาก เพราะทางร้านติดป้ายโปรโมชั่นว่า ยิ่งซื้อมากยิ่งได้ส่วนลดมาก เป็นการสรุปที่ไม่มีเหตุผลสมควร เพราะการซื้อสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งควรซื้อเท่าที่จำเป็น ไม่ควรซื้อจำนวนมากเพียงเพราะว่าได้รับส่วนลดมาก และยิ่งหากเป็นสินค้าที่มีอายุการใช้งานที่จำกัดเช่นครีมบำรุงผิว หากซื้อมากเกินไปอาจใช้ไม่ทันวันหมดอายุที่ระบุไว้ ซึ่งทำให้สูญเสียเงินไปกับการซื้อสินค้าโดยใช่เหตุ ข้อสรุปควรเป็นเพียงว่าฉันตัดสินใจซื้อครีมบำรุงผิวร้านนี้ เพราะทางร้านให้ส่วนลดมากกว่าร้านอื่น

๓. ภาษาที่ใช้แสดงเหตุผล

ความคิดอย่างมีเหตุผลจะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดีก็ด้วยการใช้ภาษาที่เหมาะสม ภาษาที่ใช้แสดงความคิดอย่างมีเหตุผลโดยทั่วไป มีดังนี้

๑) การใช้คำนำหน้าข้อความแสดงเหตุ เช่น

– เพราะ เพราะอะไร เพราะเหตุว่า เพราะเหตุที่ ทั้งนี้ก็เพราะ

การจราจรติดขัดเพราะคนใช้รถใช้ถนนขาดระเบียบวินัย

– โดยที่ โดยเหตุที่ ตราบใดที่

เราคงไม่ได้ผู้แทนราษฎรที่ดี ตราบใดที่ยังมีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

– เนื่องจาก เนื่องจาก

อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศมีปริมาณมากขึ้น

๒) การใช้คำนำหน้าข้อความแสดงผล เช่น

– จึง

เขาย่นท่ามาหากิน ครอบครวัเขจึงมีฐานะดีขึ้น

– ฉะนั้น เพราะฉะนั้น

เขาไม่เคยตั้งใจเรียน เพราะฉะนั้นเขาสอบไม่ผ่าน

– ฉะนั้น...จึง เพราะฉะนั้น...จึง

นักบาสเกตบอลทีมโรงเรียนหมั่นฝึกซ้อมเป็นประจำ เพราะฉะนั้นพวกเขาจึงได้รับชัยชนะเป็นรางวัล

ข้อสังเกต ฉะนั้น เพราะฉะนั้น อยู่หน้าประธานของประโยค
จึง อยู่หลังประธานของประโยค

๓) การใช้คำนำหน้าทั้งข้อความแสดงเหตุ
และข้อความแสดงผล

ข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นการใช้นำหน้า
ข้อความแสดงเหตุหรือข้อความแสดงผลเพียง
อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็อาจมีคำนำหน้าข้อความ
ทั้งสองส่วนเช่นเดียวกันก็ได้ เช่น



เรื่องน่ารู้

- ข้อความแสดงผลที่มีคำนำหน้าต้อง
อยู่หลังข้อความที่เป็นเหตุเสมอ
- ข้อความแสดงเหตุเมื่ออยู่หน้า
ข้อความแสดงผลจะไม่ใช้ ทั้งนี้เพราะ ทั้งนี้
เพราะว่า นำหน้า

เพราะคนใช้รถใช้ถนนขาดระเบียบวินัย การจราจรจึงติดขัด

ตราบไคที่ยังมีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง เรายังไม่ได้ผู้แทนราษฎรที่ดี ฉะนั้น
ประชาชนควรให้ความร่วมมือโดยการไม่ขายเสียง และเลือกคนดีมีคุณธรรมมาเป็น
ผู้แทนราษฎร

เนื่องจากพ่อแม่ของเขามีลูกหลายคน เขาจึงไม่ได้เรียนหนังสือ

เพราะว่าเขาได้รับคำชมจากครูและเพื่อนอยู่เสมอในเรื่องการทำงาน ฉะนั้นเขาจึง
มีกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ

โดยเหตุที่เศรษฐกิจของประเทศประสบภาวะวิกฤต เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึงประกาศ
ลดค่าเงินบาท

๓.๔ อุปสรรคของการคิด

การคิดของคนเราไม่อาจราบรื่นเสมอไป บางครั้งอาจเกิดอุปสรรคขึ้นได้ เราจึงจำเป็นต้องรู้
ว่าอะไรบ้างเป็นอุปสรรคขัดขวางทำให้การคิดชะงักงัน ไม่ถูกต้องตามเหตุผลที่แท้จริง เพื่อจะได้
หาทางหลีกเลี่ยงหรือขจัดอุปสรรคนั้น ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ อุปสรรคสำคัญที่สุดของกระบวนการคิด คือ
การมีความรู้หรือทักษะทางภาษาที่ไม่เพียงพอ โดยไม่สามารถใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมและไม่เข้าใจ

ความหมายที่แท้จริงของคำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการคิดและการแสดงความคิดตามที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้อาจเกิดจากอุปสรรคอื่น ๆ ได้ดังนี้

๑. **อวิชชา** คือ การขาดความรู้ การใช้ความคิดจะต้องมีความรู้เป็นพื้นฐาน ความคิดที่ปราศจากความรู้สนับสนุน ย่อมไม่กว้างขวางและอาจผิดพลาดได้ง่าย

๒. **อคติ** คือ ความลำเอียงอันเกิดจากความโลภ ความโกรธ ความเกลียด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความกลัว ความลำเอียงดังกล่าวจะบดบังสติปัญญา ความเที่ยงตรงในการวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ

๓. **ความเร่งรีบ** คือ การต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาจำกัดเกินไป ทำให้ความคิดพิจารณาไม่รอบคอบและไม่ถูกต้อง

๔. **ความไม่สมบูรณ์ของสุขภาพกายและใจ** เมื่อคนเรามีสุขภาพทางกายและทางใจบกพร่อง ก็จะส่งผลต่อกำลังความคิดให้ลดน้อยลงตามไปด้วย

๕. **สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย** สภาพแวดล้อมในที่นี้หมายรวมถึงสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ บุคคลที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความคิดที่ถูกต้องรวดเร็ว แก้ปัญหาได้ทัน่วงทีควรประกอบด้วยสถานที่ที่มีอากาศปลอดโปร่ง ปราศจากเสียงรบกวน มีอุปกรณ์ที่จำเป็นครบครัน และมีเพื่อนร่วมงานที่ดี

๖. **ความเหนื่อยล้าและความซ้ำซากจำเจ** ถึงแม้คนเราจะมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์เพียงใด แต่ถ้าต้องทำงานหนักเกินไปไม่ได้พักผ่อนให้เพียงพอ หรือทำงานอย่างเดียวกันเป็นเวลานาน ก็เกิดความอ่อนล้าและความเบื่อหน่ายตามมา ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพทางการคิดลดลงได้



เมื่อเกิดความเครียดหรือคิดไม่ออกควรหา
วิธีผ่อนคลาย เช่น ออกกำลังกาย ฟังเพลง



กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. ยกตัวอย่างความคิดที่ขัดแย้งกันในสังคม แล้วร่วมกันอภิปราย
๒. ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความแตกต่างของความคิดที่มีเหตุผลและความคิดที่ไม่มีเหตุผล พร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เห็นชัดเจน
๓. ร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการคิดที่เกิดขึ้นจากอะไรได้บ้าง และเสนอแนะแนวทางแก้ไข

 บทสรุป

การเลือกใช้คำและกลุ่มคำในการสื่อสาร

เรียนรู้เกี่ยวกับ

การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน
ในการสื่อสาร

ภาษาพูด เป็นภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน มีความเป็นกันเอง การใช้ถ้อยคำสำนวนไม่เคร่งครัด อาจใช้คำสแลงหรือคำภาษาถิ่นปะปนด้วย

ภาษาเขียน เป็นภาษาที่ใช้ตัวอักษรแทนคำพูด เคร่งครัดในการใช้ภาษา และต้องระมัดระวังการลำดับข้อความมากกว่าภาษาพูด

การใช้สำนวน

ลักษณะของสำนวน

เช่น

- สำนวนที่มีเสียงสัมผัส
- สำนวนที่ไม่มีเสียงสัมผัส

การใช้สำนวนไทยให้มีประสิทธิภาพ

- เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์

การใช้สำนวนเปรียบเทียบ

- การสื่อสารด้วยสำนวนเปรียบเทียบจะช่วยให้ภาษาสละสลวยและสนทนาอย่างมีวรรธรรสมากขึ้น

การใช้ภาษากับความคิด

ความหมายของการคิด
และความคิด

การคิด หมายถึง กระบวนการทำงานของจิตใจมนุษย์ในขณะที่ยพยายามหาคำตอบหรือทางออกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ความคิด หมายถึง ผลจากกระบวนการของการคิด

ภาษากับการแสดงความคิด
และการใช้ความคิด

- ภาษาเป็นการแสดงออกทางความคิดอย่างหนึ่ง และเป็นเครื่องมือในการคิด การใช้ภาษากับความคิดมีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด หากมีสมรรถภาพทางความคิดก็จะทำให้สมรรถภาพทางภาษาพัฒนาได้

ทิศทางในการคิด

มีดังนี้

- การคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างไม่มีเหตุผล
- เปรียบเทียบการคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล
- ภาษาที่ใช้แสดงเหตุผล

อุปสรรคของการคิด

มีดังนี้

- ความไม่รู้และไม่เข้าใจในการใช้ภาษา
- อวิชชา
- อคติ
- ความเร่งรีบ
- ความไม่สมบูรณ์ของสุขภาพกายและใจ
- สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย
- ความเหนื่อยล้าและความซ้ำซากจำเจ



กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

๑. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเรื่องความเหมาะสมของการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในปัจจุบัน แล้วสรุปเป็นแผนภาพความคิด
๒. ยกตัวอย่างประโยคที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวันคนละ ๑ ประโยค แล้วร่วมกันพิจารณาความถูกต้องในการใช้ ส่วนใดที่ใช้ไม่ถูกต้องให้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการใช้ให้ถูกต้อง
๓. เปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนต่างประเทศ บอกความเหมือน ความแตกต่าง หรือความคล้ายกัน พร้อมทั้งอภิปรายถึงสาเหตุ
๔. ระดมสมองอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญของความคิดที่มีต่อบุคคล และอุปสรรคของการคิด



การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. นักเรียนมีวิธีเลือกใช้คำและกลุ่มคำเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้อย่างไร
๒. นักเรียนมีวิธีแนะนำเพื่อนอย่างไร เมื่อเพื่อนใช้สำนวนไม่ถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์ในการสื่อสาร



คำถามทบทวน

๑. การใช้คำให้เหมาะแก่กาลเทศะมีลักษณะอย่างไร
๒. สำนวนแตกต่างจากสุภาษิตอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่าสำนวนไทยมีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง
๔. การรู้ความหมายของคำและสำนวนมีประโยชน์ต่อการใช้ภาษาไทยอย่างไร
๕. ภาษากับความคิดมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
๖. การคิดให้วิเศษจะช่วยสร้างสังคมให้น่าอยู่ได้หรือไม่ อย่างไร
๗. การคิดของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นการคิดอย่างมีเหตุผลหรือไม่ อย่างไร
๘. นักเรียนมีอุปสรรคอะไรในการคิดบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร